

B

Bulletin Společnosti
Otokara Březiny

Jaroměřice
nad Rokytnou

Září 2025

číslo 86

Vzpomínka / Otokar Březina	3
Vy půjdete na Parnas a já na poušť / Anna Pammrová	4
Bytostný dialog – poezie Anny Pammrové a Otokara Březiny v paralelním čtení / Michala Mikolášíková	10
Knihař a spisovatel Stanislav Vodička (3. část) / František Dvořáček . . .	16
Muzejní noc / Petr Kopejska	23
Zahrada symbolů / Veronika Zlatušková	25
Oživit svět a věci v něm v básnickém slově / Petr Kopejska	27
Redakce	28
Program tradičního podzimního setkání	29
Program adventně-volebního setkání	30
Pozvánky / Městské muzeum v Počátkách	31

Vzpomínka

A. P.

Rytmem vašeho kroku a zmlženým rozechvěním hlasu
(v němž dřímou slova zapomenutá) vždy do žáru mi vzeplá
doutnající západ onoho dne a v zelenavém jasu
žene na mne oblaky vůní a mámivého tepla.

Po léta ve mně zrály ty vůně. A dnes, když je cítím,
otázka mrtvá a oněmlá se kouří z jich tlení,
myšlenky sladkost, jež příliš pozdě roztála žitím,
hořící olej odkvetlých oliv. A brázdami snění

za noci pluji s vln písni, jež stříká pod vesel mých metrem,
a pod hvězd prostřenou mapou v dál zapadlou nesen,
a cítím, jak z ostrovů opuštěných do tváře dýchá mi větrem
mír cypřiší v květu, prohřátých stínů a planoucích vesen.

*Báseň ze sbírky Tajemné dálky, Básnické spisy (eds. Tereza Nováková,
Jiří Flaišman a Michal Kosák, vydal Ústav pro českou literaturu AV ČR,
Nadační fond Česká knižnice a Host, Praha–Brno 2021, s. 20)*

Anna Pammrová

(29. 6. 1860 Kralice nad Oslavou – 19. 9. 1945 Žďárec)

Vy půjdete na Parnas a já na poušť

Jako připomínku originální myslitelky a básnířky Anny Pammrové přinášíme její dopis Otokaru Březinovi z roku 1893, krátce poté, co Václav Jebavý poprvé publikoval verše jako Otokar Březina, a nedlouho předtím, než Anna Pammrová vstoupila do nešťastného manželství s Františkem Krohem. Po tomto listu nastala v dopisování tříletá odmlka, obnovilo se v roce 1896.

V Sedleci na Boží Tělo roku 1893

Skoro bych se byla již na Vás hněvala a obviňovala Vás z hrubého egoismu... Bohužel, jsou lidé takoví: Jakmile nejmenší oběť žádáte, něco, co způsobuje nepohodlí – pak sbohem, přátelství! – – Steré díky za to, že jsem se aspoň ve Vás nezklamala!

Konečně mi došly Vaše toužebně očekávané *básně*. Jsou zcela takové, jak jsem si je představovala...

Jak ze všech Vašich dopisů, tak i zde je vidět chvějící se rozervanou duši.

Mnohá věta je zrovna, jak byste mi ji z duše vzal – mnohá však sálá ze sebe cosi, já nevím, jak to mám říci – cosi tak intenzivního, že to nemohu snést – při čtení některých řádků jde po člověku až mráz – jděte s tou umrlčí poezií! – (nezlobte se, že mluvím, jak právě cítím). Vaše verše jsou ostatně dokonalé, jak dalece *já* mohu posoudit – jen, jak povídám – mráz mne obešel...

Anna Pammrová. Foto archiv týmu pro výzkum korespondence
Jakuba Demla Ústavu pro českou literaturu AV ČR

Co se mi u Vás hlavně líbí, je ta okolnost, že tu není ten exkluzivní, banální realismus dnešní doby, ani to frivolní světáctví jako u básníků à la Machar. Je vidět, že máte o umění lepší pojem nežli většina moderních génů.

Umění, má-li zasluhovat toto jméno, nesmí zabřednout v bahno – neboť umění má přece jen ten jediný účel uspokojovat metafyzickou snahu člověka. – Ač se tato snaha zdá býti směšnou, má přece své místo – máme nesčetné příklady, jak zázračně působí víra a modlitba na lidskou duši. Též skeptik má své chvíle modlitby – chvíle duševního vzrušení – jak sám jste poznal...

Takové chvíle jsou člověku nutnou, ba tak nutnou potřebou jako potrava tělesná – přesvědčila jsem se o tom v poslední době: Co jsem opustila Jinošov, nebyla mi popřána taková chvílka – a následky toho cítím bohužel! pořád více. Přišla jsem k závěrku: Člověk stojí mezi zvířetem a bohem, musí tedy nutně sloužit obojím. Jak často jsem si přede vzala odvykat si přemýšlení – vyhybat se každé lektuře, ba každé nejmenší příčině, jež by duši mou vzrušila – jež by extázi, nadšení, neb cos podobného v nitru vyvodila – majíc za to, že tímto způsobem se dopravuji snázeji klidu – marné – marné vše! ... Trpím tím více, čím více se přemáhám – choroba mého mozku až k idiosynkrazii se stupňuje – Lidé pokrčí ramenem – zasmějí se a řeknou: „blázen!“ – Já toho ani nepopírám. Což jest to malá úloha pro tu měkkou hmotu v naší lebce? Reflexe! – Znáte sám – příteli – obsah těch slov – víte dobře, že otravuje vše, a přece nemůžu žít bez tohoto jedu, jako kořalečník bez alkoholu. Samota podněcuje reflexi; proto pravil bůh k Adamovi, že není dobře člověku býti samotnému. Jak ale utéci té samotě? Lidé jako my budou vždy osamocení, protože bohové jim napsali do kolébky osudné slovo: originál.

Napsal jste „chválu samoty“ – chválíte morfium, jehož Vám třeba k udržení síly. Znam ten čarovný, nevýslovně sladký jed: – samota! Pěkné jest býti sám a *nebýt opuštěn* – hůře je však být opuštěn a *nebýt sám*! rozumíte?...

Bývá mi teskno, jak ještě nikdy předtím – Sestře nepíši, vzdalujem se vždy více od sebe, aniž vím proč... Váš list jedině je jakous divnou

oživující kapkou pro moji duši. Píšete pořád hůře – mlhavě – to však mi nevadí, rozumím Vám a domyslím si ostatní...

Pamatuji se, že jsem Vám jednou řekla: Vy půjdete na Parnas a já na poušť. A hle, jak se splnila má prorocká slova! Nemohu ani vpravo, ani vlevo, jen se vrhnout střemhlav do té propasti. Divná náhoda! vrátím se na ono místo, odkud mne otec před 28 roky odvezl k cizím, neznámým lidem. Uštvána, utýrána vrátím se na ona místa, kde duše má první dojmy do sebe vsála. Podivno, proč právě tam? Aby rány moje snadněji krvácely...

Máte pravdu, že je život pokrytecká komedie – kdo však nás nutí k této komedii? ďábel – tímto neznámým démonem puzení běžíme slepě v záhubu. Tedy, abych přišla ke konci: Za čtyři neděle opustím Sedlec s manželským křížem na zádech – Christus byl též 33 roků star, když byl ukřižován. „Alea jacta est!“ –

Přiblížil jste se značně pravdě, jak vidím, připouštíte, že trpíme za hříchy otců. Poslední doba a útrapy, jež mi přinesla, naučila mne zase mnohému.

Kdybych byla v Jinošově, dostalo by se Vám opět sáhodlouhých dopisů a doslovů k dřívějším tézám. Ale zde není možná – dítě mne nesmírně moří a myšlenky mi utíkají. Věčné sebezapírání a obětování je osudem ženy – Macharův „Sonet pro nevěstu“ je podařený vtip na blouznění mladých děvčat o manželském ráji.

Pouta jsou pouta – byť byla zlatá, říká se; opakuji, že všechna bída lidská plyne z absurdních institucí společenských. Čím jsem starší, tím více mne život v této domněnce utvrzuje. Co jsem nabyla zkušenosti a vědomosti – jak dalece znám psychologii a fyziologii, pořád jenom mi tane na mysli, že člověk, nahý a bezbranný napohled, dostal od přírody nejmocnější zbraň: myšlenku. Tato zbraň však se mu stala osudnou jako nůž v rukou dítěte.

Zpozdilost lidská je kolosální! Nejhůře však je tomu, kdo tuto svou zpozdilost vidí, až příliš zřejmě vidí. Možná že naše rozumování přinese

užitek budoucím pokolením, ale my z toho naprosto žádný prospěch nemáme – ani ho očekávat nesmíme, protože nežijeme sobě, nýbrž budoucnosti –

Divím se opravdu, že naše „svatocudná“ copařská Morava se zmotala na podobný list, jak je Niva. – –

Nechci tím říci, že je velkolepá, ale předce na Moravu je to až příliš mnoho, že to dovolí, aby podobné myšlenky se tiskly. Mám chuť Nivu odebírat, a to hlavně kvůli Vaším příspěvkům. Po dvě léta nečetla jsem ničeho – zblbla bych již naprosto.

Aspoň v materiálním ohledu se mi, tuším, povede lépe, a snad mi předce při tom „mytí, jídle, praní“ (a popřípadě pasení krav) nějaká chvílka zbyde. – Děti již nesmím mít žádné!...

Divím se, že máte dosud chuť k studiu jazyků – mě při představě kterékoli gramatiky obehde „hrůza“.

Nač jsem se také mořila, ptám se často sama sebe: Komu to přineslo prospěch?... Dětem svým bych nejraději opakovala: „Neuč se!“

Mám opravdu zlost, vzpomenu-li si, co to za zbytečný chaos a břemeno mají ti lidé v tom mozku nakupené!

Pokrok a vzdělání jsou nevyhnutelně potřebné, ale nač k tomu takovou řadu naprostých zbytečností připojovat! Zkrátka, co máme vědět, to se neučíme – učíme se zpravidla jen to, co nám i jiným bývá ku škodě. Nebo, můžete mi snad upřít, že jste nešťasten *jen proto*, že jste studoval. Pravíte, že to má hlavní podklad ve Vaší konstituci, v čemsi, co jste zdědil po matce – možná že – ale jen částečně – Nemyslete si však, že si přeji, aby lidstvo se vracelo ve stav zvířecí – pravím jen, že všecka strava duševní, jež se nám dnes podává, je tak zkažena, tak nezáživná, jako strava tělesná uměním kuchařským.

Dejte pokoj s celým školstvím a literaturou dnešní! – zejména žurnalistika! fi donc! – škoda se zlobit! – – Sám bůh ví, jak asi začne to toužebně očekávané, osvícené (?) dvacáté století!

Nemůže to však jinak být – jedno vykvétá z druhého – prohnílá doba – prohnílá práce...

Za jedno děkuji bohům: že mi aspoň to dopřáli, že nemusím žít mezi lidmi – že mohu je jen zdáli pozorovat, což se mne tak nepříjemně nedotýká – slyším-li zvony neb vlak jen zdaleka, líbí se mi to – zblízka to však nemohu snést. V jedné věci se shodnem úplně: „Kdo je dále od lidí, je u Boha blíže.“

Jedenkrát mne přece musíte navštívit – či nechcete?... Nejsem z těch lidí, kteří rádi zvou a někoho se vyprošují. Myslím si: kdo o mne stojí, však on přijde bez zvaní – a kdo čeká na takovou frázi, necht' zůstane.

Či chcete přijet na svatbu? To víte, že bude slavena „s okázalostí velikou“...

Už se na mne nehněvejte pro takové nesmyslné krakorání – vidíte aspoň dobrou vůli, že bych Vám velice ráda psala – ale nejde to, za každým desátým slovem musím péro odkládat – O *Vaši* korespondenci bych ale přece nerada přišla.

Tak s Bohem!

Anna Pammrova

(naposled)

Text přejímáme z česko-francouzské edice dopisů Anny Pammrové Otokaru Březinovi Vy půjdete na Parnas a já na poušť / Vous irez au Parnasse, moi au désert, kterou připravují Helena Pernicová, Eva Straková, Xavier Galmiche, Martin Machovec a Daniela Iwashita. Knižní soubor bude obsahovat též podrobné vysvětlivky, studie Zuzany Ticháčkové a Xaviera Galmiche a další ediční aparát. Knihu vydá Ústav pro českou literaturu AV ČR v Praze ve spolupráci s Eur'Orbem Éditions v Paříži.

Bytostný dialog – poezie Anny Pammrové a Otokara Březiny v paralelním čtení

Dvoji výročí Anny Pammrové a druhé vydání její sbírky *Divočinu slov mi nech...*, která byla pokřtěna vodou z Pammrova 26. dubna v tišnovské městské knihovně, poskytly příležitost také pro zamyšlení nad povahou jejího básnického poselství a nad tím, jak se zrcadlí v poezii Otokara Březiny. Následující příspěvek nabízí zamyšlení nad básnickým pojetím životní zkušenosti a interpretaci shodných básnických motivů u obou autorů.

Literárněvědných prací zabývajících se výkladem Březinových sbírek z let 1895 až 1901 bylo napsáno mnoho a autor se ještě během svého života stal jedním z nejuznávanějších básníků své generace, což dokládá i osm nominací na Nobelovu cenu. Proti tomu poezie „básníkovy přítelkyně“ byla knižně vydána nejprve až v roce 1937 pod názvem *Odezva z lůna stvoření* vlastním nákladem s podtitulem *Alegorie dnešní doby*, doplněná o linoryty Annina přítele, malíře a tišnovského učitele Karla Formánka. Na samém sklonku života Pammrové v létě roku 1945 vyšel větší výbor poezie *Zrcadlo duše*, čítající 52 básní, v edici Jiřího Vituly. Posmrtně pak Vitulův soubor rozšířila o dalších 22 básní edice Jiřího Kuběny *Divočinu slov mi nech...* z roku 2000, vydaná podruhé letos na jaře díky úsilí Společnosti Anny Pammrové v nakladatelství Sursum v nákladu 200 kusů. V kontrastu se zájmem o korespondenci Březiny a Pammrové a o její eseje zůstává autorčina poezie mimo pozornost akademické a vzhledem k nesnadné dostupnosti i čtenářské obce.

Vlasta Urbánková ve své vzpomínkové biografii *Navštivte mne s podzimem* hodnotí básně Pammrové z Vitulova výboru nejprve porovnáním s Březinovým poetickým dílem: „Zde může být řečeno pouze to, že je po obsahové i formální stránce s Březinových jen málo srovnatelné.“

Jinde pak ve své publikaci charakterizuje poezii Pammrové těmito slovy: „Neústrojně novotvary a zákonům větné stavby se vymykající verše obdařené nepoetickými rýmy...“ Tím se shoduje i s Martinem C. Putnou, který o češtině Pammrové v roce 2011 píše: „Jazyk jejích textů neustále zadrhává v nejasných přetížených konstrukcích a utápí se v bizarních novotvarech.“ Editor Jiří Kuběna v doslovu k sbírce její poezie smýšlí už v pozitivnějším duchu: „... naše žďárecká poustevnice uměla nejen zažehovat vysoký žár, nejen až do konce vytrvale udržovat oheň na oltáři ideálního přátelství, uměla ve své próze slovesné i životní ovládat nejen ‚motyku a pero‘, ale dovedla ve své ruce udržet – a rozezpívat – i lyru. [...] představit dnes Annu Pammrovou širší veřejnosti nově – nově a nejen znova – jako básnířku – a řekněme hned: básnířku vysoce originální – zůstává nicméně čestným úkolem právě tohoto našeho svazku.“ Zároveň Kuběna upozorňuje na to, že autorčina básnická pozůstalost není zdaleka kompletní a její zpracování stále čeká na svoji příležitost.

Vlastní bádání a čtení básní Pammrové – jemuž poskytl metodologický rámec mimo jiné francouzský koncept feministické literární teorie *écriture féminine* z šedesátých let dvacátého století – pak ukázalo to, co už konstatoval Xavier Galmiche o francouzských textech Pammrové, když její francouzštinu označil jako jazyk, který nikdy neexistoval, jazyk její vlastní duševní kontemplace. Interpretace dostupných básní Pammrové ve světle poznatků o ženském pojetí jazyka ukazuje, že její poezie je právě i díky inovativně tvořeným novotvarům, volné formě verše a vizionářskému a dnes stále aktuálnějšímu poselství velmi moderní a nadčasová. Dekonstruktivistická analýza básní z Vitulovy edice, založená na excerpci substantiv, pak ukázala, že podstatná jména, která Pammrová ve sbírce nikoliv nahodile, nýbrž cíleně zdůrazňovala majuskulí, v sobě nesou transcendentální, až mystický aspekt. Její promýšlení základních lidských potřeb, tužeb a obav, které z pojmenování vyvstávají, pak vedou k existenciálnímu tónu poetického sdělení. Autorkou užívané protiklady naznačují hledání smyslu bytí, odkazují k dávné minulosti, ráji. Přírodu pak v jejích básních zastupují jevy spjaté s cykličností, časovostí a přestupují k nekonečnu. Jako i jinde Pammrová ve své tvorbě zdůrazňuje

myšlenkový svět, jeho schopnost prosvětlovat existenci, vzdorovat tmě a zlu. S ním se pak pojí i novotvary s předponou *pa-* (*pačlověk*, *pacivilizace* atd.). Mnohde zmiňovaný smutek vyjadřuje životní rozpoložení Pammrové, které často přecházelo k běsům, mátožnosti, baladičnosti a vedlo ji na rozcestí pochybností o vlastním přesvědčení a životním směřování. Poezii této autorky tak můžeme celkově charakterizovat jako spirituální s dekadentními a impresionistickými přesahy, což dokládám i motivickou interpretací Kuběnovy edice v disertační práci *Za dveřmi pokoje*.

U Otokara Březiny i Anny Pammrové můžeme navzdory jejich odlišné zkušenosti najít mnoho podobností v básnickém vyjádření. Styčným momentem jejich poezie je duchovní hledání. Březina tento svůj iniciační proces koncipuje jako cestu vzhůru: „Svou duši v žhavý sloup vysálám do nebes.“ Skrze utrpení, symbolizované nepřítomností světla, skrze samotu, ticho a pohroužení do tvorby dospívá k vnitřnímu souladu s vesmírným řádem. Symbolistická výstavba jeho sbírek se významně opírá o architektonické motivy – chrám, most, zahrady – a smyslové vjemy, zejména vůně. Naproti tomu Pammrová koncipuje svoji duchovní cestu horizontálně – nikoliv vzhůru, ale ke kořenům – k půdě, paměti přírody, těla a pramatky v podobě mlčenlivé bohyně. Březina hledá Věčnost, Pammrová proměňuje každodennost. On vynáší člověka k Absolutnu, ona vrací slovo tělu. Její zvolání „Nejsem já ze žádné školy, / divočinu slov mi nech!“ lze číst právě jako manifest odlišné zkušenosti – o myšlení mimo systém, mimo hierarchie, mimo řád. Zároveň také jako tiché volání o dialog: „Nevstoupím do vaší školy. / Větrím pouta v oněch zdech.“ V tomto smyslu lze poezii obou myslitelů chápat jako hlubokou názorovou výměnu. Březinův „hlas přísný v nestvořený Chrám“ vyzývá k metafyzickému přesahu. Pammrová na to odpovídá přitakáním životu v jeho nejprostší podobě – i ona hledá Tajemství, však „vyčkává zjevení v hloží“, snaží se mu přijít na kloub nikoliv díky víře, ale z nitra krajiny.

Pammrová se ve své poezii opírá především o autentickou zkušenost ženy v marginalizované pozici. Její slovo je syrové, rostoucí „z hlíny“,

jak sama naznačuje v básni „Trvale s hlinou ve styku“ – „v jedné ruce motyku, / v druhé ruce pero“. Tato organická dvojedinost práce a slova, těla a ducha, je u Pammrové základním výchozím bodem poetického myšlení. Píše ze země, vnímá především z podhledu – z pozice, kterou jí společnost vyhradila, a inherentně ji přetváří pro sebe i čtenáře ve výchozí bod, ve „zřídlo“ poznání – „Myšlence jas dej, tělu ether, / ty proudy dálných prostorů!“

Pozoruhodné je i pojetí ženy v poezii obou autorů. U Pammrové se žena stává nositelkou spirituálního vzdoru, vystupuje ze své pasivity a vybízí k reflexi o ženské identitě, která je utvářena bolestí a tisíciletým útlakem patriarchátu. Oproti tomu Březina zobrazuje ženu dobově konvenčně, nikoliv jako jednající subjekt, nýbrž v roli neměnného archetypu – nejčastěji matky, přijímající svůj útrpný život jako daný. Lyrický subjekt je sice účasten jejího utrpení, ztotožňuje se s jeho prožitkem, ale nevolá po radikální nápravě takového stavu jako Pammrová. Právě z básnických obrazů a poselství o ženském údělu pak oba autoři odvozují směřování společnosti. Březina ještě doufá, že její úpadek lze zachránit solidaritou a uvědomělým duchovním prožitkem „*bratrských*“ jednotlivců: „... celým vesmírem letěla jeho píseň o slávě života harmonického, / o zázracích tvůrčího jitra v zahradách země a podmořských nížin.“ Právě tuto vizi Pammrová vnímá jako nemožnou za současného stavu, kdy „Genese pokalena. / Láska v plyn zakuklena“, „kdy členstvo se umínilo ovládnouti přírodu. Volilo k tomu stejné metody, jakých užívá muž k podmanění si ženy i zvířete“ (*Cestou k zářnému cíli*, 1925). Zatímco Březina jako zralý básník ještě svůj *chrám* vizí o lepší společnosti buduje, životní prostor Pammrové na naší *světokouli* už je v její tvorbě zobrazován jako ruina před nutnou apokalypsou, jíž pouze důkladné přehodnocení patriarchální hegemonie dá šanci na *prozářenou* existenci.

Právě procítění a promýšlení současného *zdebytí* jako neuspokojivého stavu přináší oběma bolest a smutek, významné motivy v poezii obou, jež tvoří hybnou sílu a výchozí bod pro hledání smyslu lidské existence. Březina formuluje bolest jako princip očištění, Pammrová ji více

individualizuje, její utrpení je dáno každodenní zkušeností nesvobody, jako stále přítomný tón ukrytý v hloubce: „Jediný jen známe zvuk / nepřiznaných vlastních muk.“ Autorka v básni dedikované Březinovi o něm píše jako o „bedlivém řešiteli dějinných svodů“, o sobě samé pak jako o „stopovatelce prokletí rodu“, čímž explicitně vymezuje odlišnou myšlenkovou cestu, ale společný záměr a cíl básnického poselství, v němž jsou u obou světlo či záře symbolem duševního přerodu jedince. Oba mu však vymezují jiný obsah. Březina duchovní výzvu proměny často zhmotňuje obrazem chrámu nebo světelné syntézy, tedy v neživé podobě, jeho osvětlení je metafyzické a abstraktní. Pammrová ji proti tomu v duchu starořecké maximy „Gnóthi seauton“ (Poznej sám sebe) zakládá na vnitřním dialogu ženy se sebou samou či se starověkým předobrazem imanentní bohyně, Matky: „Tvůrčí, hvězdné, čisté Ženství / dovolává se prvenství. / Kdy vyvážnem z oněch par? / Nad námi skryt žití dar. / Vzdáleny jsme živlu svému. / Touha ženy k Neznámému / nemíří k cíli theoretickému...“ V básních obou tvůrců nalezneme místa, kde popisují konkrétní příklady lidského úpadku, je to však Pammrová, kdo jako viníka označuje nikoliv *člověka*, ale *muže*: „Muž zvrátil dílo tvoje: on tříští atomy, / poskvrnil duši Země a strojí pohromy. / Muž zhrdá Světlem světů...“

Anna Pammrová a Otokar Březina zprostředkovávají svojí poezií dvě roviny jedné duchovní cesty. Sdílejí společné motivy, ať již zde uvedené, nebo další. Oba však dávají svým básnickým obrazům rozdílný obsah. V paralelním čtení můžeme jejich básně interpretovat jako doplňující se žensko-mužský dialog. V něm se shodně snaží poskytnout básnickou reflexi společnosti a skrze ni i náhled, jakým způsobem se s životem ve společnosti může člověk smysluplně vyrovnat a ztotožnit se s ním. Březinovy básnické repliky byly a stále jsou díky tomuto cíli přijímané, oceňované a vysoce hodnocené. Hlas poezie Anny Pammrové však, ač sdílí shodné záměry i cíle jako Březinova slova, zůstává nevyslyšen. Z tohoto pohledu se nabízí otázka, kterou si kladla i Pammrová, jež se ve své tvorbě na mnoha místech ohrazovala proti zamýšlené podobě emancipace jakožto pouhého sociálního vyrovnání a zrovnoprávnění –

jsou apokalyptická poselství „Antievy“ a její závěry o pakultuře a pa-civilizaci i v dnešní době natolik vizionářské, že se stále neodvažujeme jim dopřát sluchu? „Jak sladit melodii nutného přestupu? / Vydáváme sebe i potomstvo Supu. / Záludná ‚rovnoprávnost‘ zesílí potupu!“

Michala Mikolášíková

Citovaná literatura: Pammrová, Anna: Divočinu slov mi nech... ed. Jiří Kuběna, 2. vydání Sursum, Tišnov 2025; Pammrová, Anna: Cestou k zářnému cíli, ed. Helena Pernicová, 2. vydání Sursum, Tišnov 2017; Urbánková, Vlasta: Navštivte mne s podzimem. Anna Pammrová a lidé kolem ní, Sursum, Tišnov 2016.

Autorčina disertační práce Za dveřmi pokoje (Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024) je dostupná na internetové adrese <https://theses.cz/id/pdv485/54576805>.

Knihař a spisovatel Stanislav Vodička, přítel Jakuba Demla

(3. část, dokončení)

Na Stanislava Vodičku a Jakuba Demla vzpomínal tasovský spisovatel Karel Švestka, který se mi o obou literátech ve svých dopisech občas zmiňoval. Jednou připojil nečekanou informaci:

Vzpomínám, že své prvotiny Demlovi Vodička přinesl k posouzení. Ten mu je beze slova vrátil. Nevím, jestli je vůbec četl, nebo zda ho nepovažoval za konkurenta.

Tasovská trojice

Karel Švestka se nechtěl poměřovat ani s Demlem, ani s Vodičkou, jeho tvorba se ubírala jinudy. V závěru svých *Pastelů* o ní říká:

... že to nikdy nedovedu tak dobře napsat jako ti dva přede mnou, Jakub Deml a pan Vodička, protože oni měli vlastnost, kterou já postrádám, dovedli se dlouho a s velkou trpělivostí dívat na jednu věc, aby pak básnicky dokonale popsali věc docela jinou.

O tom, že knihařská obživa byla nesnadná a někdy také nevděčná, svědčí i Švestkova vzpomínka:

Pan Vodička byl umělecký knihař tak jako pan Werl a obávám se, že i odměny za jejich umělecké práce byly stejné: poklepání na rameno. Vím to ze dvou případů pana Vodičky. Po válce český svět byl plný euforie, dostal od národního výboru dvě zakázky: vyrobit v kůži dvě pozdravné adresy s poděkováním národa za naše osvobození. Jedna šla do Moskvy J. V. Stalinovi, druhá do Prahy Klementu Gottwaldovi. Byly to veliké formáty, větší než A 4. Padlo

Nemůžeme-li této své knihy
(druhý pád záporu) věnovati
čsl. ministru školství a ná-
rodní osvěty, ježtot' letos
náhodou je zbytečno nositi
vodu do řeky, ve kteréž
se utopilo zásluhou školství
tuším jedenáct desítek škol-
ních nevolníkův, věnuje-
me ji mistru knihari
Stanislavu Vodičkovi,
jenž má s vodou společný
jen vlastnosti dobré jako
jméno, trpělivost a pod.
Jakub Deml

V Bosně 19. IX. 1936

Dedikace Jakuba Demla Stanislavu Vodičkovi do *Šlápějí XXI Ve stínu lípy* (1936).
Foto archiv týmu pro výzkum korespondence Jakuba Demla Ústavu pro českou
literaturu AV ČR

na to dost zlata. Když dostal pan Vodička po čase odvalu poptat se po odměně, sklídl jenom údiv s poznámkou, že by měl být hrdý, že takovou práci do Moskvy a Prahy dostal, a neptal se po odměně. Na jejich osud bych byl srdečně zvědav – těch adres, pochopitelně.

Mojmír Trávníček v článku Trojjediný Tasov propojil tasovské literáty i s velkomeziříčským rodákem Vladimírem Binarem, který stál na počátku vydávání Vodičkových lyrických próz. Píše:

Ve Švestkových textech žila také postava Stanislava Vodičky, tasovského knihaře a tajného básníka, jehož magické prozaické miniatury Binar edičně připravoval. Vyzval tehdy autora, aby zpracoval také své vzpomínky na Stanislava Vodičku. Objevil se v české literatuře jako meteor krátce před smrtí, a zůstane v ní jako jedna z nejzářivějších stálic: zaslouží si, aby čtenáři znali i jeho lidský osud, odvíjený do smrti v ústraní na Vysočině.

Pastely

Karel Švestka vzpomínal, že mu při jedné příležitosti Vladimír Binar řekl: „Musíš napsat vzpomínky na Demla a na Vodičku, protože to už nikdo nenapíše,“ a tak vznikly *Pastely*. Knihu s ilustracemi Jindřicha Zezuly vydalo třebíčské nakladatelství Arca JiMfa roku 1995. Mojmír Trávníček k *Pastelům* dodává:

Je to strhující proud vyprávění, které se rozvíjí v řádu a logice vzpomínek radostných, až bujných, i jímavě drásavých a teskných. Od Vodičkova pohřbu a jeho smrti se vrací k válečným příběhům, k poválečnému Vodičkově vyhnanství z Tasova do fabriky a ještě dál...

Snad jakýmsi předurčeným kmotrem *Pastelů* se stal, dlouho před jejich vznikem, básník Jan Zahradníček, který o Vodičkových raných literárních pokusech prohlásil: „To jsou pastely, pane Vodička, krásné pastely.“ Zahradníček knihaři, který oděl celou řadu jeho básnických sbírek do sličných knižních vazeb, také vepsal v červnu 1944 přátelské věnování do sbírky *Pod bičem milostným*.

Vodičkovu vnímání přírody bývalo tiché a pokorné, vyjádřené tlumenými pastelovými tóny, barvami akvarelově rozpíjými v mlžném oparu, skryté za závojem průsvitných par visících nízko nad řekou, ale na druhou stranu bylo prozářené pestrobarevnými motýly, zářícími peříčky ptáků, jejich svítícími chocholkami. A nezměrně pestrou a jásavou škálou barev květin a trav. Tu jeho skromnou a cudnou paletu dokázali ocenit i mnozí malíři. V dopise z 8. července 1985 mi napsal Ota Janeček:

Děkuji Vám za Stanislava Vodičku (*Planina tichá*). Knihu znám a mám ji. Mám ji dokonce v pražském bytě u postele, a když mi lehne smutek na duši, tak si z ní přečtu dvě tři kratičké povídky a hned mi je lépe. Jsem rád, že mám druhý exemplář pro mlýn. Marně jsem sháněl jiné jeho práce.

V dalším dopise psaném „Na mlýně“ 2. října 1985 mi Janeček sdělil:

Chtěl jsem poděkovat za nového Vodičku. Samozřejmě jsem nejdříve sáhnul po knížce. V té vazbě je zpracovaná všechna láska k tomu řemeslu, člověk to cítí, jen se dotkne. Hanákovy ilustrace jsou krásné. On byl „velký lovec beze zbraní“ a umělec, ale nemyslím, že by se hodil k Vodičkovi. Krása Vysočiny není okázalá, ale v tichém zadumání. Tak jak to právě uměl Vodička.

Také brněnský grafik Jiří Šindler ocenil Vodičkovu lyrické vypravěčství, když mi jako poděkování za Vodičkovu knihu napsal:

Knížka Stanislava Vodičky mne překvapila velice mile. Tuším, že je to bratr (nebo bratranec?) Timothea Vodičky. Nějakou vazbičku od něho (vlastně od Rosy Junové) mám, ale ta mi tak nekonvenovala jako to jeho povídání. Udělal jste mi tím velkou radost. Po obědě v ateliéru si po italském způsobu dovoluji siestu, a tak mi s ní pan S. Vodička dělá společnost. Opravdové díky!

Vodičkovy básnické obrazy, které odezíral z přírody kolem Tasova a v tichosti vnímal na břehu řeky Oslavy, potěšily také spisovatele Jiřího Muchu, který o jeho křehkých povídkách napsal:

Je a bylo úžasně málo lidí ne u nás, ale na celém světě, kdo dovedli z mikrokosmu jejich nejbližšího okolí stvořit tolik kouzla a klidné moudrosti. Dívají se jinak na svět – z těsné blízkosti na ty nejmenší věci a z každé maličkosti dovedou vytvořit literární šperk. Ačkoliv slovo literární mi zde zní příliš neohrabaně. Jsou věci, které literaturu přesahují. Je to spíš tichá modlitba ke všemu živému a dobrému na této zemi... Jeho knihu budu mít stále na dosah, aby mne učila pokoře.

Vodičkova věnování

O svoji radost z prvotiny *Tam, kde usínají motýlové* se Vodička rád dělil s přáteli, které knihou obdaroval a potěšil. Jedním z nich byl Bohuslav Mikulášek, historik umění a muzeolog z Velkého Meziříčí a tehdejší ředitel muzea, který v jeho prostorách v roce 1992 připravil výstavu *Dílo Stanislava Vodičky: Optimismus a lidská moudrost*. Na výstavě nechyběly ani práce Lidmily Dohnalové.

V dedikaci do knihy *Tam, kde usínají motýlové* vzpomenu Vodička i Mikuláškovu dědečka, hudebního skladatele Miroslava Milostného:

Bohuslavu Mikuláškoví,
řediteli muzea a dobrému
příteli od prvního setkání.
Tuto básničku mi zhudebnil tvůj děda.
Sem a tam se klasy kloní,
sem a tam, jak je letní vítr honí.
Někomu klas chlebem voní,
někomu jen zlatem zvoní.
Sem a tam se klasy kloní,
sem a tam,
jak se vášeň srdcem honí.

Stanislav Vodička
2. III. 1979

Také příteli Radovanu Zejdovi, literárnímu historikovi, editorovi třebíčského nakladatelství Arca JiMfa, do knihy vepsal:

Radovanu Zejdovi
na památku dnešního
posezení v archivu, kde
jsme zavzpomínali na
Jakuba Demla a Jana Zahradníčka

Stanislav Vodička.

13. III. 1979

Neopominul ani svého dobrého přítele Vladimíra Werla, třebíčského uměleckého knihaře, taktéž mistra uměleckých řemesel, s nímž si dobře rozuměl, lidsky i umělecky.

Příteli Vladimíru Werlovi,
knihaři a umělci,
děkuji za knihařskou besedu.

Stanislav Vodička

9. 6. 1979

Vážil jsem si toho, že adresátem knihy s tak půvabnými a jemně vykreslenými básnickými obrazy, snímanými z matrice milované přírody, i s otisky jeho duše, se svědectvími o tajemných příbězích a dramatech, které se v krajině odjakživa odehrávaly a odehrávají, jsem se stal také já:

Dr. Františku Dvořáčkovi
toto pozdravení z rodného
kraje Jakuba Demla

Stanislav Vodička

9. 6. 1979

Psát svou knihu

Velkou poctou skromnému umělci se v roce 2023 stal film Libora Smejkalova *Zrození knihy*, na jehož přípravě se podílela také Vodičkova dcera. Předcházela mu film *Úděl a bolest Jakuba Demla*. Pětaosmdesátiletý filmař připravil ještě filmový medailon o Josefu Pěňčíkovi, vlastivědném badateli a spisovateli, který psal o životě a díle Otokara Březiny a Jakuba Demla. Naplnila se tak Smejkalova trilogie o umělcích spjatých s naším krajem.

Stanislav Vodička zemřel 26. listopadu 1982 ve Velkém Meziříčí. Do knihy *Listy Jakuba Demla Otokaru Březinovi*, kterou rovněž odělal do skvostné vazby, básník svému příteli napsal poselství:

Mistru knihaři Stanislavu Vodičkovi
Jakmile člověk přijde
na svět, začne psát svou
knihu, jenže z milosrdenství
Božího člověk o tom neví –
anebo ví, až je to takhle tištěno –
anebo teprve, až Smrt otevře
knihu života.

Jakub Deml
V Tasově 5. I. 1940

František Dvořáček

Citovaná literatura: Z dopisů Stanislava Vodičky Petru Holmanovi (1973–1982), edičně připravil Jakub Chrobák, dopisy vybral Petr Holman, ilustrace Lidmila Dohnalová, vydalo nakladatelství Dalibor Malina, Vsetín 2008; Dokulil, Jan: Loučení (Vzpomínky na mládí), k vydání připravil František Malý, nakladatelství SALVE REGINA 1995; Ladman, Petr: Knižní dedikace J. Demla. Příloha Zpráv Spolku českých bibliofilů.

Muzejní noc v Jaroměřicích nad Rokytnou

Festival muzejních nocí navazuje na Mezinárodní den muzeí (18. 5.). Téměř měsíc trvající akce nabízí zajímavý program a jedinečnou atmosféru ve stovkách kulturních institucí po celé České republice. Již 21. ročník Festivalu muzejních nocí proběhl ve dnech 16. května až 14. června 2025. Národní zahájení 21. ročníku Festivalu muzejních nocí proběhlo v pátek 16. května 2025 v Luhačovicích.

Festival opět nabídl zajímavý program a jedinečnou atmosféru ve stovkách muzeí, galerií a dalších kulturních institucí po celé České republice. Až na výjimky volily jednotlivé objekty bezplatný vstup, případně vstupné dobrovolné.

K Festivalu muzejních nocí se v pátek 30. května 2025 připojila Společnost Otokara Březiny s Muzeem Otokara Březiny potřetí. Muzeem tentokrát prošlo kolem šedesáti návštěvníků.

V 18.00 jsem jako předseda Společnosti Otokara Březiny oficiálně zahájil letošní muzejní noc v knihovně Muzea Otokara Březiny krátkým proslovem, recitací básně *Úsměv života* ze sbírky *Větry od pólů* a interpretací zhudebněné básně *Čisté jitro* ze sbírky *Ruce*.

Poté, zhruba od půl sedmé, se první vlna návštěvníků vydala do bytu Mistra Otokara Březiny, aby byli svědky doručení tří autentických telegramů – blahopřání k básnickovým šedesátinám – dobově oděným poštovním doručovatelem v podání herce pana Stanislava Rygla.

Když se poštovní doručovatel mimochodem zmínil o chystané velkolepé narozeninové oslavě, která by měla proběhnout v sokolovně, básník se vyděsil a hlasitě snoval plán útěku k příteli Františku Bílkovi do Chýnova. Mistra Otokara Březinu ztvárnil pro tuto příležitost Mistr zahradnický pan Ladislav Vejtasa.

Záznam celé scénky z básnickova bytu je možno zhlédnout na facebookových stránkách Muzea Otokara Březiny i na našem oficiálním webu: www.otokarbrezina.cz.

Pro návštěvníky bylo v Mistrově bytě připraveno malé občerstvení.

Po předání telegramů pak návštěvníci muzea mohli dole v knihovně zhlédnout dokument *Otokar Březina a Vysočina*, kterým provází herec Miroslav Vladyka. Některé informace, které v dokumentu zazněly, či byly ukázány, jsem pak ještě doplnil krátkým výkladem o básnickové životě, jeho díle a jeho hodnotách, které jsou stále živé a přítomné.

Po tomto filmovém dokumentu následoval krátký film s autentickými záběry z pohřbu básníka.

Zájemci z řad hostů muzejní noci mohli průběžně využívat průvodcovských služeb paní Heleny Stejskalové a zúčastnit se komentované prohlídky.

Výše popsaný program proběhl za večer třikrát – od 18.30, 19.45 a 21.00. Tři vlny návštěvníků tak odcházely naplněny mnoha dojmy, informacemi i zážitky ze setkání s podobně naladěnými lidmi.

Po odchodu všech účastníků jsme ještě poseděli v nově vytvořeném zátiší v Zahradě symbolů a trochou vína a živým sdílením svých osobních zážitků z právě proběhlé muzejní noci jsme si znovu potvrdili to, že pořádání takovýchto akcí a udržování povědomí o Otokaru Březinovi, o jeho díle a životě, má velký smysl, a navzdory únavě a různým překážkám stojí za to v tom pokračovat.

Děkuji Ladislavu Vejtasovi, Veronice Zlatuškové, Stanislavu Ryglovi, Lence Štraubové, Aničce Zlatuškové, Heleně Stejskalové, Vladěce Kunstové, Majce Kouřilkové, Petru Hobzovi, Zbyňku Hobzovi a dalším za vytvoření podmínek pro naši třetí muzejní noc a za její uskutečnění.

Děkuji rovněž Karlu Valovi za krátkou vzpomínku spojenou s recitací básně *Žena*, při níž jsme společně vzdali úctu nedávno zesnulé paní Gabriele Kopcové. Čest její památce.

Ať žije muzejní noc 2026!

Petr Kopejska, předseda SOB

Zahrada symbolů lákala i v dešti – návštěvníci odcházeli s úsměvem

I přes zdánlivou nepřízeň počasí si návštěvníci našli cestu do Zahrady symbolů a odnesli si skvělé zážitky. O víkendu 7. a 8. 6. 2025 se totiž uskutečnil již 15. ročník celorepublikové akce s názvem Víkend otevřených zahrad. Tato iniciativa vznikla v roce 1998 ve Velké Británii a postupně se rozšířila do celé Evropy – i když v každé zemi má průběh akce trochu jinou podobu.

Zahrada symbolů u Muzea Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou se letos k této akci připojila již potřetí. Podle oficiálních zdrojů se do letošního ročníku zapojilo celkem 332 zahrad a parků, přičemž 65 objektů se zúčastnilo poprvé. Oproti loňskému roku představuje toto číslo nárůst o 39 zapojených míst.

Po oba dny probíhala od 9.30 hodin poutavá komentovaná prohlídka Zahrady symbolů s jejím autorem a tvůrcem Vladislavem Vejtasou. Novinkou letošního programu byla nedělní účast floristky Jany Novákové,

Floristka Jana Nováková během Víkendu otevřených zahrad. Foto Veronika Zlatušková

která po celý den vázala krásné kytice z živých květin. Kromě ukázky floristického umění bylo možné si její hotové kytice či věnce zakoupit.

Zájemci také mohli navštívit komentované prohlídky muzea za dobrovolný příspěvek, zakoupit si knihy, prohlédnout si výstavu výtvarníka Zdeňka Šplíchala *Viditelné se skrytým* nebo se začíst do Březinových veršů. Děti si mezitím užívaly tvořivý program, pobavily se u výtvarné a literární soutěže, malovaly, kreslily, poznávaly rostliny z obrázků a určovaly jejich názvy.

Ačkoli se víkend neobešel bez deště, přírodní vláha nikomu náladu nezkažila ani výrazně nenarušila program. Pro návštěvníky bylo v muzeu přichystáno drobné občerstvení, panovala příjemná a inspirativní atmosféra.

Poděkování patří všem, kteří se podíleli na přípravě programu a organizaci akce. Jmenovitě děkujeme členkám výboru SOB Anně Zlatuškové a Heleně Stejskalové, panu Vladislavu Vejtasovi, paní Janě Novákové a dalším osobám za jejich úsilí, nasazení a účast.

Děkujeme také Dřevozpracujícímu výrobnímu družstvu v Jaroměřicích nad Rokytnou za poskytnutí daru na podporu akcí Muzejní noc a Víkend otevřených zahrad.

Jsme rádi, že se Zahrada symbolů mohla opět představit široké veřejnosti, přiblížila krásu, příběh a význam této jedinečné zahrady jako místa, které rozkvétá nejen květinami, ale i myšlenkami básníka Otokara Březiny.

Už nyní známe termín příštího ročníku, který připadá na 13.–14. 6. 2026 (tradičně druhý červnový víkend). A pokud nechcete čekat celý rok, Zahrada symbolů je pro vás otevřena od úterý do neděle v čase 9–11 a 14–16 hodin až do 31. října 2025.

Přijďte si odpočinout do poetického prostředí, načerpat inspiraci – nebo prostě jen objevit místo, kde slova koření v květech a symboly ožívají v krajině.

Veronika Zlatušková, SOB

Miloslav Mejzlík (stojící třetí zprava) a členové SOB. Foto Zbyněk Hobza

Oživit svět a věci v něm v básnickém slově

V pátek 20. června, těsně před slunovratem, recitoval v Muzeu Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou divadelní a filmový herec, dabér a především laskavý a srdečný člověk pan Miloslav Mejzlík z Třebíče verše Otokara Březiny v komponovaném pořadu s názvem *Bolest, radost a Světlo!* Recitaci básní prokládal různými postřehy a filozofickými úvahami o díle a životě Otokara Březiny, úryvky z dopisů Anně Pammrové a jiným adresátům, básnickovými prognózami vývoje světového i národního. Pořad byl sestaven tak, aby z něj bylo patrné, že pro básníka byla bolest nejen utrpením, ale součástí cesty z hloubky lidské duše a ducha k jasnějšímu, sebevědomějšímu člověku, tvořícímu ve světle lásky a svobody.

Herec Miloslav Mejzlík žije a pracuje naplno. Děkuji mu jménem Společnosti Otokara Březiny a věřím, že i jménem všech zúčastněných, za jeho čas, srdečnost, dobrou vůli s námi chvíli pobýt. Přeji mu hodně zdraví, mnoho krásných rolí a doufám, že jsme se takto nepotkali naposledy. Děkuji také realizačnímu týmu Společnosti Otokara Březiny za přípravu tohoto setkání, za rozšíření míst k sezení, za občerstvení, za celkovou péči o hosty a za dobrou náladu.

Petr Kopejska, předseda SOB

■ REDAKCE

Prosíme autory, aby delší příspěvky zasílali k redakci s předstihem, abychom mohli zajistit kvalitní redakční zpracování. Uzávěrka pro příští číslo je 31. ledna 2026. Později (nejpozději však do poloviny února) můžeme zařadit pouze krátké aktuální zprávy.

• • •

Autory též prosíme, aby v člancích uváděli přesné citace i jejich zdroj ve formátu, který používáme i v tomto čísle bulletinu.

Společnost Otokara Březiny ve spolupráci s městem
Jaroměřice nad Rokytnou vás srdečně zvou na

TRADIČNÍ PODZIMNÍ SETKÁNÍ SOB

13. září 2025

Program

10.15–10.35 – pietní akt u hrobu Otokara Březiny –
promluvu přednese Jiří Höfer, místopředseda SOB

11.00–12.00 – Barbora Havlásková, kytara, zpěv, v pořadu
Poezie v tónech – zhudebněná poezie Františka Halase,
Josefa Hory, Anny Pammrové, Karla Tomana, K. H. Máchy;
Muzeum Otokara Březiny

13.30–15.00 – „*Vy půjdete na Parnas a já na poušť.*“
Básně a dopisy Anny Pammrové.

V komponovaném pořadu věnovaném poezii Anny
Pammrové a její korespondenci s Otokarem Březinou
vystoupí Helena Pernicová, předsedkyně
Společnosti Anny Pammrové, Michala Mikolášíková,
autorka disertační práce *Za dveřmi pokoje*, a badatelky
a editorky Eliška Müllerová a Daniela Iwashita
z týmu pro výzkum korespondence Jakuba Demla
Ústavu pro českou literaturu AV ČR; hotel Opera

Společnost Otokara Březiny zve všechny své členy na

ADVENTNĚ-VOLEBNÍ SETKÁNÍ

v sobotu 29. listopadu 2025 od 10.00 hodin

v Muzeu Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou

Program

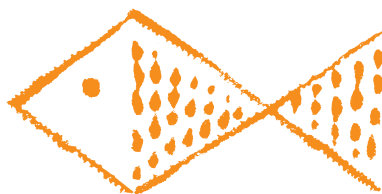
10.00–10.15 – přivítání účastníků

10.15–11.15 – volba předsedy Společnosti Otokara Březiny (čtyřleté funkční období), představení kandidátů, hlasování

11.30–12.30 – prezentace nové knihy *Osobní knihovna Otokara Březiny*, knihu představí zástupci Moravské zemské knihovny v Brně

12.30–13.30 – oběd

13.30–15.30 – neformální adventní posezení, naladění na dobu adventní, na Vánoce a rok 2026

Městské muzeum v Počátkách

zve na výstavu

Otokar Březina v Nové Říši

„Básníková tvorba formovala českou moderní poezii a inspirovala mnoho dalších autorů. Všechny své sbírky napsal právě v Nové Říši.“

3.– 28. září 2025

Městské muzeum v Počátkách

pořádá přednášku

Přátelství Otokara Březiny a Jakuba Demla

12. září 2025 v 17 hodin

Přednášející

Mgr. Daniela Iwashita, Ph.D., a Mgr. Eliška Müllerová,
tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla
Ústavu pro českou literaturu AV ČR Praha

www.mestskemuzeumpocatky.cz

Děkujeme všem sponzorům, kteří podpořili Společnost Otokara

Březiny v prvním pololetí roku 2025: město Jaroměřice nad Rokytnou, DVD Jaroměřice nad Rokytnou, Vladislav Motýl, hotel Opera, MUDr. Petr Dvořák, Radovan Zejda, Pekařství Malena, Naturalenka – Alena Čechová, Ing. Čermák, Ing. arch. Michal Zlatuška, MUDr. Xenie Preiningerová, Lékárna Jaroměřice, Hynek Bednář, Milan Kerber, paní Šebková, Kadeřnictví Jana, Jan Chlubna a manželé Dvořáčkoví.

Bulletin vydává výbor SOB v Jaroměřicích nad Rokytnou, Březinova 46, 675 51, IČO 44065841. Kontakt: kopejska@gmail.com,

studijniknihovna@otokarbrezina.cz

Číslo účtu SOB 226798166/0300

www.otokarbrezina.cz

B

Toto číslo sestavil výbor SOB

Příspěvky Petr Kopejska, František Dvořáček, Daniela Iwashita, Michala Mikolášíková, Veronika Zlatušková a výbor SOB

Redakce a korektury Dobrá čeština

Grafický návrh a úprava Magdalena Martinovská

Tisk Helena Stejskalová a Helena Hortová